

ФАКУЛЬТЕТ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я

Кафедра фармації

Затверджено
на засіданні кафедри
Протокол № 1 від 30 серпня 2021 р.
Завідувач кафедри Лук'янчук В.Д.

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ/ОСВІТНЬОЇ КОМПОНЕНТИ
КЛІНІЧНА ФАРМАЦІЯ ТА ФАРМАЦЕВТИЧНА ОПІКА

Галузь знань: 22 Охорони здоров'я

Спеціальність: 226 Фармація, промислова фармація

Освітня програма: Фармація

Освітній ступінь: другий (магістерський) рівень вищої освіти

2021 – 2022 навчальний рік

1. Загальна інформація про дисципліну	
	Силабус освітнього компоненту «Клінічна фармація та фармацевтична опіка» Спеціальність: 226 Фармація, промислова фармація Галузь знань: 22 Охорона здоров'я Освітня програма: Фармація
Рівень вищої освіти	Магістр
Статус дисципліни	Обов'язкова
Посилання на сайт дистанційного навчання (Moodle)	https://mku.edu.ua Moodle
Викладач (ПІБ, науковий ступінь, наукове звання, посада)	Савченкова Лариса Василівна, д. мед.н, професор
Контактна інформація викладача (телефон, E-mail викладача)	+38 050 168 9707(lvdlug@gmail.com)
Консультації	Формат і розклад проведення консультацій <i>Очні консультації:</i> П'ятниця з 8.00-9.00 <i>Онлайн консультації:</i> за попередньою домовленістю в п'ятницю з 10 до 15
Мова викладання	українська
2. Опис дисципліни	
Анотація дисципліни	<p>Стратегічним напрямком розвитку охорони здоров'я в усьому світі є фокусування всіх галузей медицини на потребах пацієнта. Це положення закріплене в документах Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ) і лежить в основі Програми дій щодо основних ЛП, яка затверджена Європейським Регіональним Бюро ВООЗ.</p> <p>У світлі цієї стратегії докорінно змінюється роль провізора (фармацевта) в системі охорони здоров'я. Основною метою його професійної діяльності стає не стільки збільшення асортименту і якості ЛП на ринку, скільки підвищення ефективності і безпеки лікарської терапії конкретного хворого. Для здійснення цієї мети Міжнародна фармацевтична федерація зобов'язує всіх працівників практичної фармації забезпечити кожному хворому належну якість фармацевтичної опіки.</p> <p>Поняття «фармацевтичної опіки» містить у собі, у першу чергу, залучення провізора (фармацевта) разом з лікарем в активну діяльність по збереженню здоров'я і запобіганню захворюваності населення. На провізора (фармацевта) покладається обов'язок забезпечити пацієнта не тільки якісними лікарськими препаратами (ЛП) і виробами медичного призначення, але і сприяти їхньому раціональному використанню. Для цього провізор (фармацевт) повинен надати хворому повну інформацію про ЛП, лікарські форми й особливості їх застосування; про вплив на фармакодинамічні ефекти ліків віку, статі, захворювань нирок, печінки тощо; про взаємодію ЛП між собою та з їжею; про можливий несприятливий вплив ЛП на організм людини.</p> <p>Для здійснення належної фармацевтичної опіки</p>

	<p>необхідно, щоб провізор володів достатнім обсягом медичних знань, які дозволяють:</p> <p>взаємодіяти з лікарем на рівні «рівноправного терапевтичного партнерства»;</p> <p>здійснювати контрольну функцію щодо виявлення серед відвідувачів аптеки осіб з «загрозливими» симптомами, які вимагають обов'язкового направлення до лікаря;</p> <p>надавати консультативну допомогу хворому при відпуску без рецептурних ЛП для відповідального самолікування.</p> <p>Теоретичною базою для проведення консультативної роботи серед лікарів і населення з питань раціональної лікарської терапії, а також для здійснення фармацевтичної опіки пацієнтів є клінічна фармація.</p> <p>Клінічна фармація — інтегративна прикладна наука, що поєднує фармацевтичні і клінічні аспекти лікознавства, головним завданням якої є створення надійних теоретичних основ і методологічних підходів щодо раціонального застосування ЛП.</p> <p>Участь провізора в проведенні лікарської терапії сприяє своєчасному доведенню до хворого ЛП оптимальної якості, встановленню максимально раціональних шляхів та режимів введення, попередженню призначення несумісних ЛП, зведенню до мінімуму їх побічної дії, а також зменшенню поліпрагмазії.</p> <p>Клінічна фармація як навчальна дисципліна:</p> <p>а) базується на вивченні студентами біології з основами генетики, нормальної фізіології, анатомії людини, мікробіології з основами імунології, патологічної фізіології, фармакології й інтегрується з цими дисциплінами;</p> <p>б) закладає основи теоретичних знань та практичних навичок в області клінічної медицини та клінічної фармакології, проведення корекції лікарської терапії, здійснення вибору найбільш раціональних ЛП та їх комбінацій для конкретного хворого, сприяє формуванню умінь застосовувати знання з клінічної фармації в професійній діяльності при здійсненні фармацевтичної опіки;</p> <p>в) закладає основи здорового способу життя та профілактики порушення функцій організму людини в процесі життєдіяльності.</p>
Пререквізити	Клінічна фармація та фармацевтична опіка як навчальна дисципліна: базується на вивченні студентами медичної біології, нормальної фізіології, патофізіології, мікробіології, біохімії, фармакогнозії і медичної ботаніки, фармакології, лабораторної та функціональної діагностики, першої лікарської допомоги, фармакотерапії з фармакокінетикою
Постреквізити	закладає основи вивчення студентами фармацевтичної опіки, фармакоеконіміки, що передбачає інтеграцію викладання з клінічною фармацією та формування умінь застосовувати знання з клінічної фармакології в процесі подальшого навчання й у професійній діяльності; закладає основи формування уявлень про загальний план медикаментозної терапії основних захворювань, окремих їх проявів та побічної дії ліків.
Формат проведення дисципліни	Очний, змішаний (поєднання традиційних форм навчання з елементами електронного навчання через систему Moodle), дистанційний. Для заочної форми здобуття освіти можливим є поєднання очного та дистанційного форматів викладання дисципліни.

<p>Мета викладання дисципліни</p>	<p>підготовка провізорів, які володіють достатнім обсягом теоретичних знань та практичних навичок для проведення разом з лікарем роботи щодо забезпечення максимально раціональної лікарської терапії у конкретного хворого; володіють методологією вибору найбільш ефективних та безпечних лікарських засобів, а також їх комбінацій, враховуючи індивідуальні особливості організму, клінічної форми, важкості захворювання та наявності супутньої патології для рекомендацій лікарям; володіють методологією проведення, разом з лікарем, клінічних випробувань лікарських препаратів.</p>
<p>3. Перелік компетентностей відповідно до освітньої програми</p>	
<p>Загальні компетентності</p>	<p>ЗК 2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях. ЗК 6. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності. ЗК 7. Здатність до адаптації та дії у новій ситуації.</p>
<p>Спеціальні (фахові, предметні) компетентності</p>	<p>ФК 1 Здатність проводити санітарно-просвітницьку роботу серед населення з метою профілактики поширених захворювань, попередження небезпечних інфекційних, вірусних та паразитарних захворювань, а також з метою сприяння своєчасному виявленню та підтриманню прихильності до лікування цих захворювань згідно з їхніми медико-біологічними характеристиками та мікробіологічними особливостями. ФК 2 Здатність здійснювати домедичну допомогу хворим та постраждалим у екстремальних ситуаціях та при невідкладних станах. ФК 3 Здатність визначати перспективні напрямки та завдання фармацевтичного сектору галузі охорони здоров'я та соціальні пріоритети у забезпеченні населення лікарськими засобами для реалізації доступної і ефективної фармакотерапії та профілактики захворювань населення. ФК 4 Здатність забезпечувати раціональне застосування рецептурних та безрецептурних лікарських засобів та інших товарів аптечного асортименту згідно з фізико-хімічними, фармакологічними характеристиками, біохімічними, патофізіологічними особливостями конкретного захворювання та фармакотерапевтичними схемами його лікування. ФК 5 Здатність здійснювати моніторинг ефективності та безпеки застосування населенням лікарських засобів згідно даних щодо їх клініко-фармацевтичних характеристики, а також з урахуванням суб'єктивних ознак та об'єктивних клінічних, лабораторних та інструментальних критеріїв обстеження хворого.</p>
<p>4. Програмні результати навчання відповідно до освітньої програми</p>	
<p>ПРН 3</p>	<p>Застосовувати знання з загальних та фахових дисциплін у професійній діяльності.</p>
<p>ПРН 5</p>	<p>Демонструвати вміння самостійного пошуку, аналізу та синтезу інформації з різних джерел та використання цих результатів для рішення типових та складних спеціалізованих</p>
<p>ПРН 10</p>	<p>Дотримуватися норм спілкування у професійній взаємодії з колегами, керівництвом, споживачами, ефективно працювати у команді. Дотримуватися принципів деонтології та етики у професійній діяльності.</p>

ПРН 11	Проводити санітарно-просвітницьку роботу у фаховій діяльності при виникненні спалахів інфекційних, вірусних та паразитарних захворювань.
ПРН 12	Визначати переваги та недоліки лікарських засобів різних фармакологічних груп з урахуванням їхніх хімічних, фізико-хімічних, біофармацевтичних, фармакокінетичних та фармакодинамічних особливостей. Рекомендувати споживачам безрецептурні лікарські засоби та інші товари аптечного асортименту з наданням консультативної допомоги та фармацевтичної опіки.
ПРН 13	Надавати домедичну допомогу хворим при невідкладних станах та постраждалим у екстремальних ситуаціях.
ПРН 14	Визначати вплив факторів, що впливають на процеси всмоктування, розподілу, депонування, метаболізму та виведення лікарського засобу і обумовлені станом, особливостями організму людини та фізико-хімічними властивостями лікарських засобів.
ПРН 15	Прогнозувати та визначати вплив факторів навколишнього середовища на якість лікарських засобів та споживчі характеристики інших товарів аптечного асортименту під час їх зберігання.
ПРН 21	Сприяти збереженню здоров'я, зокрема профілактиці захворювань, раціональному призначенню та використанню лікарських засобів. Виконувати сумлінно свої професійні обов'язки, дотримуватися норм законодавства щодо просування та реклами лікарських засобів. Володіти психологічними навичками спілкування для досягнення довіри та взаєморозуміння з колегами, лікарями, пацієнтами, споживачами.
ПРН 28	Визначати потреби галузі охорони здоров'я для забезпечення населення доступними та ефективними лікарськими засобами.

5. Ознаки дисципліни

Семестр	Кількість кредитів	Загальна кількість годин	Аудиторна робота	Самостійна робота	Вид підсумкового контролю
8,9,10	9	270	46	224	Залік, Іспит

6. Обсяг дисципліни

Види навчальної роботи	Загальна кількість годин
Лекції	14
Практичні заняття	32
Самостійна робота	224
Всього	270

7. План вивчення навчальної дисципліни

Тема	Кількість годин		
	лекції	практичні заняття	самостійна робота
Тема 1. Вступ до клінічної фармації. Задачі клінічної фармації. Клінічна фармакодинаміка, фармакокінетика лікарських засобів. Фактори, що впливають на клінічну ефективність ліків.	1	1	9
Тема 2. Побічна дія лікарських засобів	0	2	9
Тема 3. Клінічна фармакогенетика.	0	1	10
Тема 4. Принципи клініко-фармацевтичного підходу до вибору ЛЗ, що діють на ЦНС (пригнічувальної дії).	0	2	9
Тема 5. Принципи клініко-фармацевтичного підходу до вибору ЛЗ, що діють на ЦНС (збуджувальної дії).	0	2	9

Тема 6. Принципи клініко-фармацевтичного підходу до вибору знеболюючих засобів.	0	2	9
Тема 7. Принципи клініко-фармацевтичного підходу до вибору ЛЗ, що впливають на серцево-судинну систему.	1	1	9
Тема 8. Принципи клініко-фармацевтичного підходу до вибору протиаритмічних ЛЗ	1	1	9
Тема 9. Принципи клініко-фармацевтичного підходу до вибору антигіпертензивних та гіпертензивних ЛЗ.	0	2	9
Тема 10. Принципи клініко-фармацевтичного підходу до вибору діуретинів.	0	1	10
Тема 11. Принципи клініко-фармацевтичного підходу до вибору антиангінальних та антиішемічних лікарських засобів та засобів, що впливають на ліпідний спектр.	0	2	9
Тема 12. Принципи клініко-фармацевтичного підходу до вибору лікарських засобів, що впливають на здатність крові до зсідання	1	1	9
Тема 13. Принципи клініко-фармацевтичного підходу до вибору ЛЗ при захворюванні нирок та сечовидільних шляхів	1	1	9
Тема 14. Принципи клініко-фармацевтичного підходу до вибору лікарських засобів у лікуванні алергічних станів.	1	1	9
Тема 15. Принципи клініко-фармацевтичного підходу до вибору бронхолітиків, протикашльових та відхаркувальних засобів.	1	1	9
Тема 16. Принципи клініко-фармацевтичного підходу до вибору нестероїдних, стероїдних та інших протизапальних засобів.	0	2	9
Тема 17. Принципи клініко-фармацевтичного підходу до вибору ЛЗ, що впливають на функцію шлунково-кишкового тракту.	1	1	9
Тема 18. Принципи клініко-фармацевтичного підходу до вибору антибактеріальних ЛЗ.	1	2	8
Тема 19. Принципи клініко-фармацевтичного підходу до вибору синтетичних протимікробних, противірусних та протигрибкових ЛЗ.	1	1	10
Тема 20. Принципи клініко-фармацевтичного підходу до вибору ЛЗ при лікуванні захворювань сполучної тканини	1	1	10
Тема 21. Клінічна фармація в ревматології.	1	1	10
Тема 22. Принципи клініко-фармацевтичного підходу до вибору ЛЗ, що впливають на ендокринну систему	1	1	10
Тема 23. Принципи клініко-фармацевтичного підходу до вибору вітамінів, препаратів метаболічного типу дії.	1	1	10
Тема 24. Взаємодія лікарських засобів.	1	1	10
Загальна кількість годин	14	32	224

8. Самостійна робота здобувача

<i>Тема</i>	<i>Завдання для самостійної роботи здобувачів</i>	<i>Рекомендована література</i>
Тема 1. Вступ до клінічної фармації. Задачі клінічної фармації. Клінічна фармакодинаміка, фармакокінетика лікарських засобів. Фактори, що впливають на клінічну ефективність ліків.	Самостійне опрацювання літератури з теми заняття, виконання практичного завдання, статистична обробка результату	<i>Основна: 1 – 9 Додаткова: 11, 12, 15, 16</i>
Тема 2. Побічна дія лікарських	Самостійне опрацювання літератури з теми	<i>Основна: 1 – 9</i>

засобів	заняття, виконання практичного завдання, статистична обробка результату	<i>Додаткова: 11, 12, 15, 16</i>
Тема 3. Клінічна фармакогенетика.	Самостійне опрацювання літератури з теми заняття, виконання практичного завдання, статистична обробка результату	<i>Основна: 1 – 9 Додаткова: 11, 12, 15, 16</i>
Тема 4. Принципи клініко-фармацевтичного підходу до вибору ЛЗ, що діють на ЦНС (пригнічувальної дії).	Самостійне опрацювання літератури з теми заняття, виконання практичного завдання, статистична обробка результату	<i>Основна: 1 – 9 Додаткова: 11, 12, 15, 16</i>
Тема 5. Принципи клініко-фармацевтичного підходу до вибору ЛЗ, що діють на ЦНС (збуджувальної дії).	Самостійне опрацювання літератури з теми заняття, виконання практичного завдання, статистична обробка результату	<i>Основна: 1 – 9 Додаткова: 11, 12, 15, 16</i>
Тема 6. Принципи клініко-фармацевтичного підходу до вибору знеболюючих засобів.	Самостійне опрацювання літератури з теми заняття, виконання практичного завдання, статистична обробка результату	<i>Основна: 1 – 9 Додаткова: 11, 12, 15, 16</i>
Тема 7. Принципи клініко-фармацевтичного підходу до вибору ЛЗ, що впливають на серцево-судинну систему.	Самостійне опрацювання літератури з теми заняття, виконання практичного завдання, статистична обробка результату	<i>Основна: 1 – 9 Додаткова: 11, 12, 15, 16</i>
Тема 8. Принципи клініко-фармацевтичного підходу до вибору протиаритмічних ЛЗ	Самостійне опрацювання літератури з теми заняття, виконання практичного завдання, статистична обробка результату	<i>Основна: 1 – 9 Додаткова: 11, 12, 15, 16</i>
Тема 9. Принципи клініко-фармацевтичного підходу до вибору антигіпертензивних та гіпертензивних ЛЗ.	Самостійне опрацювання літератури з теми заняття, виконання практичного завдання, статистична обробка результату	<i>Основна: 1 – 9 Додаткова: 11, 12, 15, 16</i>
Тема 10. Принципи клініко-фармацевтичного підходу до вибору діуретиків.	Самостійне опрацювання літератури з теми заняття, виконання практичного завдання, статистична обробка результату	<i>Основна: 1 – 9 Додаткова: 11, 12, 15, 16</i>
Тема 11. Принципи клініко-фармацевтичного підходу до вибору антиангінальних та антиішемічних лікарських засобів та засобів, що впливають на ліпідний спектр.	Самостійне опрацювання літератури з теми заняття, виконання практичного завдання, статистична обробка результату	<i>Основна: 1 – 9 Додаткова: 11, 12, 15, 16</i>
Тема 12. Принципи клініко-фармацевтичного підходу до вибору лікарських засобів, що впливають на здатність крові до зсідання	Самостійне опрацювання літератури з теми заняття, виконання практичного завдання, статистична обробка результату	<i>Основна: 1 – 9 Додаткова: 11, 12, 15, 16</i>
Тема 13. Принципи клініко-фармацевтичного підходу до вибору ЛЗ при захворюванні нирок та сечовидільних шляхів	Самостійне опрацювання літератури з теми заняття, виконання практичного завдання, статистична обробка результату	<i>Основна: 1 – 9 Додаткова: 11, 12, 15, 16</i>
Тема 14. Принципи клініко-фармацевтичного підходу до вибору лікарських засобів у лікуванні алергічних станів.	Самостійне опрацювання літератури з теми заняття, виконання практичного завдання, статистична обробка результату	<i>Основна: 1 – 9 Додаткова: 11, 12, 15, 16</i>
Тема 15. Принципи клініко-фармацевтичного підходу до вибору бронхолітиків, протикашльових та відхаркувальних засобів.	Самостійне опрацювання літератури з теми заняття, виконання практичного завдання, статистична обробка результату	<i>Основна: 1 – 9 Додаткова: 11, 12, 15, 16</i>
Тема 16. Принципи клініко-	Самостійне опрацювання літератури з теми	<i>Основна: 1 – 9</i>

фармацевтичного підходу до вибору нестероїдних, стероїдних та інших протизапальних засобів.	заняття, виконання практичного завдання, статистична обробка результату	<i>Додаткова: 11, 12, 15, 16</i>
Тема 17. Принципи клініко-фармацевтичного підходу до вибору ЛЗ, що впливають на функцію шлунково-кишкового тракту.	Самостійне опрацювання літератури з теми заняття, виконання практичного завдання, статистична обробка результату	<i>Основна: 1 – 9 Додаткова: 11, 12, 15, 16</i>
Тема 18. Принципи клініко-фармацевтичного підходу до вибору антибактеріальних ЛЗ.	Самостійне опрацювання літератури з теми заняття, виконання практичного завдання, статистична обробка результату	<i>Основна: 1 – 9 Додаткова: 11, 12, 15, 16</i>
Тема 19. Принципи клініко-фармацевтичного підходу до вибору синтетичних протимікробних, противірусних та протигрибкових ЛЗ.	Самостійне опрацювання літератури з теми заняття, виконання практичного завдання, статистична обробка результату	<i>Основна: 1 – 9 Додаткова: 11, 12, 15, 16</i>
Тема 20. Принципи клініко-фармацевтичного підходу до вибору ЛЗ при лікуванні захворювань сполучної тканини	Самостійне опрацювання літератури з теми заняття, виконання практичного завдання, статистична обробка результату	<i>Основна: 1 – 9 Додаткова: 11, 12, 15, 16</i>
Тема 21. Клінічна фармація в ревматології.	Самостійне опрацювання літератури з теми заняття, виконання практичного завдання, статистична обробка результату	<i>Основна: 1 – 9 Додаткова: 11, 12, 15, 16</i>
Тема 22. Принципи клініко-фармацевтичного підходу до вибору ЛЗ, що впливають на ендокринну систему	Самостійне опрацювання літератури з теми заняття, виконання практичного завдання, статистична обробка результату	<i>Основна: 1 – 9 Додаткова: 11, 12, 15, 16</i>
Тема 23. Принципи клініко-фармацевтичного підходу до вибору вітамінів, препаратів метаболічного типу дії.	Самостійне опрацювання літератури з теми заняття, виконання практичного завдання, статистична обробка результату	<i>Основна: 1 – 9 Додаткова: 11, 12, 15, 16</i>
Тема 24. Взаємодія лікарських засобів.	Самостійне опрацювання літератури з теми заняття, виконання практичного завдання, статистична обробка результату	<i>Основна: 1 – 9 Додаткова: 11, 12, 15, 16</i>

9. Технічне та програмне забезпечення (обладнання)

У період сесії бажано мати мобільний пристрій (телефон) для оперативної комунікації з адміністрацією, методистом та викладачем з приводу проведення занять та консультацій. У міжсесійний період комп'ютерну техніку для комунікації з адміністрацією, методистом, викладачами та підготовки рефератів, доповідей, презентацій.

10. Список літератури

Основна література	<ol style="list-style-type: none"> 1. Клінічна фармакологія / За ред. проф. М.І.Яблчанського, проф. В.М.Савченко. Харків, 2011. 406 с. 2. Клінічна фармація (фармацевтична опіка): підручник для студ. вищ. мед. (фармац.) навч. закл. / І.А.Зупанець, В.П.Черних, Т.С.Сахарова та ін. Х.: НФАУ: Золоті сторінки, 2011. 704 с. 3. Клінічна фармація: підручник для студентів фармацевтичних факультетів / За ред. В.П.Черних, І.А.Зупанця, І.Г.Купновицької. Івано-Франківськ, 2013. 1612 с. 4. Кресюн В.Й., Годован В.В., Стречень С.Б. Клініко-фармакологічний глосарій: навч. посібник. Одеса: ОНМедУ, 2015. 328 с. 5. Протоколи провізора (фармацевта) / За ред. В.П.Черних, І.А.Зупанця, О.М.Ліщишиної. Харків: Золоті сторінки, 2013. 192 с. 6. Клінічна фармакологія: Підруч. для студ. вищ. навч. закл. У 2 т. Т. 1 / С.В. Нальотов, І.А. Зупанець, Т.Д. Бахтєєва й ін.; За ред. І.А.
--------------------	---

	<p>Зупанця, С.В. Нальотова, О.П. Вікторова. – Вид-во НФаУ: Золоті сторінки, 2007. – 348 с.</p> <p>7. Клінічна фармакологія: Підруч. для студ. вищ. навч. закл. У 2 т. Т. 2 / С.В. Нальотов, І.А. Зупанець, Т.Д. Бахтєєва й ін.; За ред. І.А. Зупанця, С.В. Нальотова, О.П. Вікторова. – Вид-во НФаУ: Золоті сторінки, 2007. – 312 с.</p> <p>8. Клінічна фармакологія: підручник / Кол. авторів; за ред. О.Я. Бабака, О.М. Біловола, І.С. Чекмана. К.: Медицина, 2008. – С.</p> <p>9. Фармакотерапія: підручник для студентів фарм. факультетів / Під ред.. О.В. Крайдашенка, І.Г. Купновицької, І.М. Кліща, В.Г. Лизогуба. – Вінниця: Нова книга, 2010. – 644 с.</p>
Додаткова література	<p>11. Клиническая фармакология: учебник для вузов / Под ред. В.Г.Кукеса, Д.А.Сычева. 6-е изд., перераб. и доп. М.: ГЭОТАР-Медиа, 2017. 1024 с.</p> <p>12. Клиническая фармация (фармацевтическая опека): учебник для студ. высш. мед. (фармац.) учеб. заведений / И.А.Зупанец, В.П.Черных, Т.С.Сахарова и др.; под ред. В.П.Черных, И.А.Зупанца. Харьков: Золотые страницы, 2012. 776 с.</p> <p>13. Компендиум 2007 – лекарственные препараты: В 2 т. / В.Н. Коваленко, А.П. Викторов, В.И.Мальцев и др.; Под ред. В.Н. Коваленко, А.П. Викторова. – К.: Морион, 2007. – 2270 с.</p> <p>14. ОТСТМ: ответственное самолечение / Под ред. И.А. Зупанца, И.С. Чекмана. – 4-е изд., перераб. и доп. – К.: «Фармацевт Практик», 2007. – 368 с.</p> <p>15. Фармацевтическая опека: атлас / И.А.Зупанец, В.П. Черных, С.Б. Попов и др.; под ред. И.А. Зупанца, В.П. Черныха. – К.:Фармацевт Практик, 2007. – 146 с.</p> <p>16. Фармацевтическая опека: курс лекций для провизоров и семейных врачей / И.А. Зупанец, В.П. Черных, С.Б. Попов и др.; под ред. В.П. Черных, И.А. Зупанца. – Х.: Фармитэк, 2006. – 536 с.</p> <p>17. Основи медичних знань та методи лікування за Девідсоном. У 2-х томах / За ред. Кристофера Р.В. Едвардза, Існа А.Д. Бавчера. – Київ: УКСП «Кобза», 1993. – Т.1 – 584с., Т.2 – 652 с.</p> <p>18. Основы медицинских знаний. Введение в клинику внутренних болезней. Лекция для студентов спец. «Клиническая фармация»: Учеб. пособие для внеаудитор. работы студентов / И.А.Зупанец, Н.В.Бездетко, С.Б.Попов; Под ред. И.А.Зупанца. – Х.: Изд-во НФаУ, 2001. – 24 с.</p> <p>19. Основы медицинских знаний. Гастроэнтерология. Лекция для студентов спец. «Клиническая фармация»: Учеб. пособие для внеаудитор. работы студентов / И.А. Зупанец, Н.В. Бездетко, С.Б. Попов и др.; Под ред. И.А. Зупанца. – Х.: Изд-во НФаУ, 2001. – 36 с.</p> <p>20. Основы медицинских знаний. Гепатология. Лекция для студентов спец. «Клиническая фармация»: Учеб. пособие для внеаудитор. работы студентов / И.А. Зупанец, С.Б. Попов, Н.В. Бездетко, Е.Ф. Гринцов; Под ред. И.А. Зупанца. – Х.: Изд-во НФаУ, 2001. – 36 с.</p> <p>21. Основы медицинских знаний. Кардиология: Лекция для студ. спец. «Клиническая фармация» / И.А. Зупанец, С.Б. Попов, Е.Ф. Гринцов и др.; Под ред. И.А. Зупанца. – Х.: Изд-во НФаУ, Золотые страницы, 2002. – 36 с.</p> <p>22. Основы медицинских знаний. Нефрология: Лекция для студентов спец. «Клиническая фармация» / И.А. Зупанец, Н.В. Бездетко, С.Б. Попов, Е.Ф. Гринцов; Под ред. И.А. Зупанца. – Х.: Изд-во НФаУ, 2002. – 44 с.</p> <p>23. Основы медицинских знаний. Пульмонология. Лекция для студентов спец. «Клиническая фармация»: Учеб. пособие для внеаудитор. работы студентов / И.А. Зупанец, Н.В. Бездетко, С.Б. Попов, Е.Ф.</p>

Гринцов; Под ред. И.А. Зупанца. – Х.: Изд-во НФАУ, 2001. – 40 с.

24. Основы медицинских знаний. Ревматология. Лекция для студентов спец. «Клиническая фармация»: Учеб. пособие для внеаудитор. работы студентов / И.А. Зупанец, С.Б. Попов, Н.В. Бездетко, Н.П. Безуглая; Под ред. И.А. Зупанца. – Х.: Изд-во НФАУ, 2001. – 32 с.

25. Передерий В.Г., Ткач С.М. Клинические лекции по внутренним болезням. – Киев, 1998. — Т. 1. – 512 с. — Т. 2. – 574 с.

26. Пропедевтика внутренних болезней / Под ред. А.Л.Гребенева. — М.: Медицина, 2001. – 512 с.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. Державний Експертний Центр МОЗ України
<http://www.dec.gov.ua/index.php/ua/>
2. Міжрегіональне товариство спеціалістів доказової медицини:
<http://www.osdm.org/index.php>
3. Вісник доказової медицини: <http://www.evidence-update.ru>
4. Європейське товариство клінічних фармакологів і фармакотерапевтів:
<http://www.eacpt.org>
5. Ресурс по взаємодії лікарських засобів:
<http://medicine.iupui.edu/flockart/>
6. Міністерство охорони здоров'я України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.moz.gov.ua>.
7. Державний експертний центр МОЗ України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.pharma-center.kiev.ua>.
8. Спеціалізоване медичне інтернет-видання для лікарів, провізорів, фармацевтів, студентів медичних та фармацевтичних вузів. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.morion.ua>.
9. Всесвітня організація охорони здоров'я. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.who.int>.
10. Фармацевтична енциклопедія. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.pharmencyclopedia.com.ua>.

11. Політика навчальної дисципліни

Вивчення навчальної дисципліни «Клінічна фармація та фармацевтична опіка» формує у здобувача вищої освіти уявлення про теоретичні знання щодо методик, які використовуються у лабораторіях підприємств; їх особливостей, характеристик тощо.

Підготовка та участь у практичних заняттях передбачає: ознайомлення з програмою навчальної дисципліни, питаннями, які виносяться на заняття з відповідної теми; конспекту лекцій, а також позицій, викладених у підручниках, монографічній та іншій науковій літературі, тощо. Результатом підготовки до заняття повинно бути змістовне володіння здобувачем вищої освіти матеріалом теми, якій присвячено відповідне заняття. Для вивчення теми та правильного виконання завдань слід брати до уваги методичні рекомендації щодо підготовки до теми (заняття), зазначені у конспекті лекцій з курсу. На практичних заняттях присутність здобувачів вищої освіти є обов'язковою, важливою також є їх участь в обговоренні всіх питань теми. Пропущені заняття мають бути відпрацьовані. Це ж стосується й студентів, які не виконали завдання або показали відсутність знань з основних питань теми. Здобувач вищої освіти повинен дотримуватися навчальної етики, поважно ставитися до учасників процесу навчання, бути зваженим, уважним та дотримуватися дисципліни й часових (строкових) параметрів навчального процесу.

Згідно з навчальним планом вивчення дисципліни здійснюється на 5-му році навчання.

Практичні заняття за методикою їх організації є лабораторними, бо передбачають:

Практичні заняття передбачають наступні дії:

- засвоєння загальної синдромології та симптомології найбільш поширених захворювань в клініці внутрішніх хвороб;
- засвоєння ознак основних симптомів, які можуть лікуватися за допомогою безрецептурних ЛП в межах концепції самолікування (нежить, головний біль, діарея тощо);
- засвоєння ознак основних синдромів, які потребують обов'язкового втручання лікаря;
- вивчення загальних принципів діагностики та методології диференціальної діагностики

захворювань внутрішніх органів, засвоєння загальних принципів інтерпретації результатів обстеження хворого;

- засвоєння загальної методології та принципів вибору ЛП для ефективної та безпечної лікарської терапії, враховуючи функціональний стан хворого та фармакологічні особливості ЛП;
- вивчення факторів ризику розвитку та клінічних проявів побічної дії ЛП та їх комбінацій, засвоєння основних підходів до зниження побічної дії ЛП при призначенні їх конкретним хворим;
- засвоєння принципів оцінки ефективності та профілю безпеки застосування конкретних фармакологічних груп та ЛП;
- засвоєння основних принципів симптоматичної лікарської терапії захворювань і патологічних станів, при яких можливе відповідальне самолікування;
- засвоєння принципів та придбання навичок здійснення фармацевтичної опіки пацієнтів при лікуванні безрецептурними та рецептурними ЛП;
- засвоєння навичок отримання, аналізу та подання інформації про фармакологічні властивості ЛП, тобто проведення консультаційної роботи про ЛП серед медичних працівників та різних верств населення;
- засвоєння принципів медичної деонтології, етичних норм поведінки провізора в клініці, взаємовідносинами провізора та лікаря, провізора та хворого;
- ознайомлення з основними видами медичної документації та методами клінічного обстеження хворих.

Підсумковий контроль знань магістрів здійснюється по завершенню вивчення дисципліни заліком. Оцінка успішності магістрів з дисципліни є рейтинговою, виставляється за багатобальною шкалою і має визначення за системою ECTS та шкалою, прийнятою в Україні.

Обов'язковим є дотримання академічної доброчесності студентами, а саме: самостійне виконання всіх видів робіт, завдань, форм контролю, передбачених робочою програмою даної навчальної дисципліни; посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права; надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації.

12. Система оцінювання та вимоги

Загальна система оцінювання курсу	<p>Об'єктом оцінювання є рівень засвоєння програмного матеріалу дисципліни різного характеру та рівня складності на проміжних чи заключних етапах його вивчення.</p> <p>Завданням оцінювання є перевірка: рівня засвоєння певного теоретичного матеріалу; набутих навичок виконання різного характеру практичних і розрахункових робіт з опорою на теоретичні знання; уміння самостійно опрацьовувати теоретичний матеріал і осмислювати зміст теми чи розділу; уміння публічно чи письмово представляти певний матеріал (презентація); уміння інтегрувати необхідні знання із дисциплін, вивчених раніше; уміння аналізувати, синтезувати й оцінювати інформацію тощо.</p> <p>Оцінювання поточного і семестрового контролю здійснюється за 100-бальною шкалою з наступним переведенням у національну шкалу (чотирибальну – «відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно» чи вербальну – «зараховано», «не зараховано») та шкалу ЄКТС</p>
Критерії оцінювання письмової роботи	<ol style="list-style-type: none"> 1. Повнота відповіді або виконання завдання; 2. Рівень сформованості логічних умінь: елементарні дії; операція, правило, алгоритм; правила визначення понять; формулювання законів і закономірностей; структурування суджень, умовиводів, доводів, описів.
Критерії оцінювання роботи здобувачів на семінарських	Активна участь під час обговорення в аудиторії, здобувачі мають бути готовими детально розбиратися в матеріалі, ставити

заняття	<p>запитання, висловлювати свою точку зору, дискутувати.</p> <p>Під час дискусії важливі:</p> <ul style="list-style-type: none"> - повага до колег, - толерантність до інших та їхнього досвіду, - сприйнятливість та неупередженість, - здатність не погоджуватися з думкою, але шанувати особистість опонента, - ретельна аргументація своєї думки та сміливість змінювати свою позицію під впливом доказів, - я-висловлювання, коли людина уникає непотрібних узагальнювань, описує свої почуття і формулює свої побажання з опорою на власні думки і емоції, - обов'язкове знайомство з першоджерелами. <p>Вітається творчий підхід у різних його проявах. Від здобувачів очікується зацікавленість участю у міських, всеукраїнських та міжнародних конференціях, конкурсах та інших заходах з предметного профілю.</p>
Критерії оцінювання роботи здобувачів на практичних заняттях	<ol style="list-style-type: none"> 1. Повнота відповіді або виконання завдання. 2. Рівень самостійності здобувача. 3. Рівень навчально-пізнавальної діяльності.
Критерії оцінювання самостійної роботи здобувачів	<ol style="list-style-type: none"> 1. Повнота відповіді або виконання завдання. 2. Рівень самостійності здобувача. 3. Сформованість навчально-інформаційних умінь. 4. Сформованість навчально-інтелектуальних умінь. 5. Рівень сформованості фахових вмінь (вміння застосовувати на практиці набуті знання).
Умови допуску до підсумкового контролю	Підсумковий контроль у формі <i>заліку, екзамену</i> здійснюється на основі зарахування всіх виконаних здобувачами завдань (для цього отримані бали сумуються, а їх кількість не повинна бути меншою, ніж 50 % завдань)

Узагальнені критерії оцінювання відповіді здобувача на екзамені

За шкалою ECST	Сума балів	Оцінка за нац. шкалою	Критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів
A	90-100	5 відмінно	Глибокі знання передбаченого програмного матеріалу. Грамотні і логічні відповіді на поставлені запитання. Здобувач приймає правильні рішення при розв'язанні практичних завдань, бездоганно володіє прийомами роботи з устаткуванням, приладами та комп'ютером; самостійно оцінювати різноманітні життєві ситуації, явища, факти, виявляти і відстоювати особистісну позицію.
B	82-89	4 добре	Знання суттєвих ознак, понять, явищ, закономірностей, зв'язків між ними. Здобувач самостійно засвоює знання у стандартних ситуаціях, володіє розумовими операціями (аналізом, синтезом, узагальненням, порівнянням, абстрагуванням), уміє робити висновки, виправляти допущені помилки.
C	75-81	4 добре	Знання суттєвих ознак, понять, явищ, закономірностей, зв'язків між ними. Здобувач самостійно засвоює знання у стандартних ситуаціях, володіє розумовими операціями (аналізом, синтезом, узагальненням, порівнянням, абстрагуванням), уміє робити висновки, виправляти

			допущені помилки.
D	64-74	3 задовільно	Знання неповні, поверхневі. Здобувач відновлює основний навчальний матеріал, але недостатньо осмислено, не вміє самостійно аналізувати, робити висновки. Здатний вирішувати завдання за зразком. Володіє елементарними вміннями навчальної діяльності.
E	60-63	3 задовільно	Відповідь здобувача при відтворенні навчального матеріалу елементарна, фрагментарна, обумовлюється початковим уявленням про предмет вивчення.
FX	35-59	2 незадовільно з можливістю повторного складання	Незнання значної частини навчального матеріалу, суттєві помилки у відповідях на питання, невміння застосувати теоретичні положення при розв'язанні практичних задач.
F	1-34	2 незадовільно з обов'язковим повторним вивченням навчальної дисципліни	Незнання значної частини навчального матеріалу, суттєві помилки у відповідях на питання, невміння орієнтуватися при розв'язанні практичних задач, незнання основних фундаментальних положень.